

Beslutningsforslag nr. B 11. Fremsat den 20. oktober 1998 af Birthe Rønn Hornbech (V), Inge Dahl-Sørensen (V), Bertel Haarder (V), Karsten Nonbo (V), Karen Rønne (V), Bendt Bendtsen (KF), Brian Mikkelsen (KF), Pernille Sams (KF), Gitte Seeberg (KF) og Sonja Albrink (CD)

Forslag til folketingsbeslutning

om en mere effektiv afsoning i fængsler og arresthuse og oprettelse af fængsler for stærke fanger

Folketinget opfordrer regeringen til inden udgangen af 1998 at fremsætte de fornødne lovforslag og foretage de fornødne ændringer i bekendtgørelser, cirkulærer og andre administrative forskrifter for at tilstræbe narkofri fængsler og fremme en mere effektiv afsoning ud fra følgende retningslinjer:

1. Skærpede regler for udgange og besøg.
2. Flere karantæneafdelinger til isolation efter udgang.
3. Bedre teknik til overvågning.
4. Bedre teknisk sikring mod undvigelse.
5. Bedre uddannelse af fængselspersonalet.
6. Udvidelse af området for anvendelsen af straffelovens § 83 og strengere straffe for kriminalitet begået under afsoning.
7. Skærpede disciplinærstraffe og strafforlængelse for kriminalitet begået under undvigelse.
8. Varetægtsfængsling ved pågribelse af undvegne.
9. Senere prøveløsladelsestidspunkt ved narkohandel og misbrug af narkotika i fængslerne og efter kriminalitet begået under undvigelse eller udgang/orlov.
10. Revurdering af fordelingen af indsatte mellem lukkede og åbne fængsler.
11. Omgående overflytning til andet fængsel af stærke indsatte, der udnytter eller skaber frygt hos medindsatte, og af afsonere, der udgør en sikkerhedsrisiko for ansatte og andre indsatte, samt omgående overflytning ved begået kriminalitet eller overtrædelse af disciplinære forskrifter.
12. Særlige afdelinger til mindre personalekrævende indsatte.
13. Særligt sikrede fængsler til stærke indsatte.
14. Forsøg med weekendfængsel.
15. Flere kontraktfængselspladser til dem, der ønsker en narkofri afsoning.
16. Flere ransagninger og narkohunde.
17. Bedre teknik til afsløring af narkoindsmugling.
18. Selvaktivering.
19. Begrænsning af de indsattes adgang til aktindsigt.
20. Lovgivning til imødegåelse af de indsattes mulighed for kommunikation via moderne teknologi.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Beslutningsforslaget er i let revideret form en gennemførelse af beslutningsforslag nr. B 11, folketingsåret 1996-97, Folketingstidende 1996-97, Folketingets forhandlinger side 209 og 378, Tillæg A side 1028 og 1033 samt Tillæg B side 24 og beslutningsforslag nr. B 38, folketingsåret 1997-98 (1. samling), Folketingstidende 1997-98 (1. samling), Folketingets forhandlinger side 3834 og Tillæg A side 1120 og 1125.

Det danske retssystem har skabt en række nuancerede sanktionsmuligheder fra bøde over tiltalefråfald, ungdomskontrakter, samfundstjeneste, behandling, hæfte og betinget samt ubetinget fængsel.

Forslagsstillerne er enige i, at der i et moderne rets-samfund bør være en række alternativer til frihedsstraf, ligesom nye muligheder løbende bør afprøves.

Forslagsstillerne peger her på som noget nyt at indføre en forsøgsordning med weekendfængsel til afsoning af kortvarige frihedsstraffe.

Forslagsstillerne ønsker endvidere at pege på muligheden for, at domstolene ved dom fastsætter, at en afsoning skal finde sted snarest uden mulighed for administrativ beslutning om udsættelse, ligesom det bør overvejes, om ikke kriminelle, der selv vælger en afsoning med et begrænset antal eller ingen besøg, udgang og orlov, kan prøveløslades hurtigere.

I de tilfælde, hvor domstolene til trods for de mange andre sanktionsmuligheder på grund af forbrydelsens grovhed eller gerningsmandens gentagne recidiver idømmer frihedsstraf, finder forslagsstillerne, at afsoningen bør ske under mere ordnede forhold, og at afsoningen bør være mere effektiv og mærkbar, ligesom det er væsentligt for den præventive effekt, at afsoningen finder sted hurtigst muligt. Dette gælder ikke mindst for de relativt få, der er idømt længere frihedsstraffe.

Forslagsstillerne tager afstand fra den praksis, at af-sagte domme i alt for høj grad udhules administrativt ikke mindst gennem udstrakte muligheder for orlov/udgang, ligesom forslagsstillerne ønsker, at der på

længere sigt afsættes midler til at indrette fængslerne med henblik på imødegåelse af fangeflugter.

Det bør her erindres, at det indsatte klientel gennem årene er blevet mere belastet, hvor især de negativt indstillede, stærke indsatte giver store problemer for både personalet og medindsatte. Det er helt uholdbart, at det gang på gang kan konstateres, at stærke fanger fortsætter deres kriminelle aktiviteter under afsoningen.

Et særligt problem er tilstedeværelse af narko i fængslerne.

Forslagsstillerne finder det helt uacceptabelt, at personer, der er dømt for narkoforbrydelser, ikke blot fortsætter deres ulovlige virksomhed under afsoningen, men tvinger andre svagere indsatte til at deltage i forbrydelserne, ligesom det forekommer helt uacceptabelt, at personer, der er stoffri inden afsoning, bliver narkomaner under fængselsopholdet.

Det er vigtigt, at der findes nye veje for at få fængslede narkomaner ud af deres misbrug, ligesom det er vigtigt at undgå, at de, der indsættes i fængslerne, bliver narkomaner under opholdet.

En mere hensigtsmæssig fordeling mellem lukkede og åbne fængsler af personer med narkodomme og lange frihedsstraffe skønnes vigtig. Det er utilfredsstillende, at personer idømt flere års fængselsstraf sendes til afsoning i åben anstalt.

For at effektivisere afsoningen og gøre det vanskeligere at indsmugle narkotika, våben og mobiltelefoner m.v. finder forslagsstillerne, at der først og fremmest bør foretages en betydelig opstramning i reglerne for udgang og besøg. Dette kan ske administrativt.

En sådan opstramning vil frigøre mere personale til kontrol efter udgang og besøg og muliggøre hyppigere ransagninger i cellerne.

De lukkede fængsler er for størstedelens vedkommende fra forrige århundrede og nedslidte.

Forslagsstillerne finder, at der er et påtrængende behov for at etablere 2 nye og mindre fængsler med det formål at fjerne de negativt dominerende indsatte – de såkaldte stærke fanger. Formålet er ikke mindst at sikre de øvrige indsatte, der i højere og højere grad

anmoder om at blive hensat i frivillig isolation af angst for andre indsatte.

En arbejdsgruppe under Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en rapport fra marts 1996 skønnet, at der er tale om ca. 40 personer, som det er nødvendigt at afskære fra andre indsatte. Dette kan efter arbejdsgruppens opfattelse ske ved at oprette 4 særafdelinger i de eksisterende fængsler eller 2 nye små særfængsler.

Forslagsstillerne finder det mest hensigtsmæssigt at oprette 2 små særligt sikrede fængsler med plads til i alt ca. 50 stærke indsatte.

Forslagsstillerne er indstillet på at afsætte de fornødne midler til opførelse af 2 moderne særligt sikrede fængsler, men forslagsstillerne understreger, at det er en helt afgørende forudsætning for forslagsstillerens vilje til at finde midler til opførelse af nye fængsler, at disse anvendes til de negativt dominerende indsatte. Forslagsstillerne finder det påtrængende nødvendigt, at der hurtigt igangsættes en planlægning med henblik på at forny og renovere den bestående fængselsmasse.

Bemærkninger til forslagets enkelte punkter

Ad 1 og 2

Dagspressen har adskillige gange haft beretninger om fangeflugter, forbyrdes foredragsvirksomhed og skiferie for langtidsfanger.

Forslagsstillerne finder det aldeles utilfredsstillende, at selv langvarige fængselsstraffe udmålt af domstolene i den grad kan udhules ved administrativt fastsatte regler om udgang, ferie, foredragsturne og besøg.

De mange udgange og besøg gør det helt umuligt for fængselspersonalet at kontrollere, om der f.eks. indsmugles narkotika og mobiltelefoner, som slet ikke skal findes i danske fængsler. Dette uvæsen kan nedbringes ved at foretage en betydelig opstramning i administrationen af reglerne for udgang og besøg. Det vil tillige frigøre personale til hyppigere ransagninger efter narkotika.

Forslagsstillerne er i den forbindelse opmærksomme på, at der kan være visse tekniske og sundhedsmæssige indvendinger mod de kendte muligheder for gennem røntgenstråling og ultralydsskanning at afsløre narko i legemets hulrum. Derimod har kriminalforsorgens konsulent selv i et svar til Retsudvalget af 26. november 1995, alm. del - bilag 227, folketingsåret 1995-96, peget på muligheden for, at indsatte hensættes i enrum - den såkaldte pottenvagt - som bedst an-

vendelige metode, hvor der foreligger konkret mistanke om indsmugling i legemet af narkotika.

Ad 3-5

Forslagsstillerne ser med megen alvor på de aldeles utilfredsstillende forhold i fængslerne. Forslagsstillerne har navnlig lyttet til fængselspersonalets beskrivelse af forholdene. Ud over stramning af reglerne for afsoning og etablering af to nye fængsler for stærke fanger er det fortsat nødvendigt løbende at renovere den bestående fængselsmasse samt udbygge den elektroniske overvågning.

Ad 6-9

Gentagne fangeflugter og kriminalitet begået under afsoning har efterladt det indtryk, at det ikke kan betale sig at holde sig kriminalitetsfri og overholde de disciplinære forskrifter under afsoningen. Forslagsstillerne finder, at dette i alt for høj grad er medvirkende til de voldelige episoder i fængslerne og de ofte i dagspressen beskrevne kaotiske forhold i fængslerne, ligesom forslagsstillerne har hæftet sig ved henvendelserne til Retsudvalget fra Dansk Fængselsforbund og enkeltmedlemmer af forbundet.

Forslagsstillerne finder det mere naturligt, at det er hovedreglen, at enhver form for overtrædelse af disciplinære forskrifter, ikke mindst udeblivelse efter udgang, flugt samt kriminalitet begået under afsoning i fængslet eller under udgang og undvigelse, udløser en mærkbar sanktion.

Særligt ad 6

Straffelovens § 83, stk. 1, omhandler strafforhøjelse på grund af kriminalitet begået under afsoning. Forslagsstillerne finder, at bestemmelsen slet ikke er tidsvarende. Bestemmelsen nævner kun voldsforbrydelser m.v. samt brandstiftelse. Tyveri, narkohandel samt overtrædelse af lov om euforiserende stoffer er slet ikke omtalt. Bestemmelsen bør ændres, således at enhver kriminalitet begået under afsoning kan medføre strafforhøjelse. Dette gælder også besiddelse af et mindre kvantum narkotika - herunder hash.

Forslagsstillerne finder i øvrigt, at anklagemyndigheden bør være langt mindre tilbageholdende med at rejse tiltale for forhold begået under afsoning. Det bør ganske enkelt ikke på grund af »rabatordninger« kunne betale sig at begå nogen form for kriminalitet under afsoning. Der bør derfor som udgangspunkt altid rejses tiltale med påstand om tillægsstraf.

Særligt ad 8

Forslagsstillerne finder, at den omstændighed, at strafafsonere undviger, skaber en formodning om, at

de pågældende under undvigelsen har ernæret sig ved kriminalitet. Denne mistanke bør udgøre et særligt retsgrundlag for varetægtsfængsling for at give politiet mulighed for nøje at undersøge den undvegnes færden under undvigelsen.

Særligt ad 9

Prøveløsladelsesreglerne indeholder efter straffelovens formulering ingen automatik. Tværtimod forudsætter prøveløsladelse, at den dømtes forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig, og skal betinges af, at den pågældende ikke i prøvetiden begår strafbart forhold.

Forslagsstillerne finder det, som straffeloven er formuleret, mere naturligt, at prøveløsladelsestidspunktet udskydes, hvis den pågældende under afsoningen har givet anledning til disciplinære problemer eller begået kriminalitet.

Ad 10

Forslagsstillerne finder det helt uacceptabelt, at afsonere med langvarige straffe kort tid efter indsættelsen til afsoning placeres i åbne fængsler.

Justitsministeren har således selv oplyst, at tilladelse til afholdelse af en skiferie for en gruppe afsonere fra statsfængslet i Jyderup bl.a. blev givet til flere personer, der i 1994 og 1995 var idømt adskillige års fængsel for narkohandel.

Ad 11

Forslagsstillerne finder, at fængselsledelsen bør bemyndiges til omgående og på eget initiativ at flytte indsatte, der begår kriminalitet, sætter sig ud over de disciplinære forskrifter eller optræder som overfanger over for andre.

Forslagsstillerne finder, at der er et påtrængende behov for at kunne beskytte indsatte mod de stærke medindsatte, og at det bedst kan gøres ved at flytte de stærke indsatte, fordi deres magt typisk består i, at deres blotte tilstedeværelse skaber frygt hos medindsatte. Derved kan de tvinge medindsatte til at foretage eller undlade handlinger.

Ad 12

Forslagsstillerne ønsker at pege på mulighederne for, at udvalgte grupper, herunder grupper, der afsoner i weekendfængsel, indsættes på særligt åbne institutioner med et minimum af vagtpersonale og forsorgspersonale. Vedligeholdelsen af institutionen og den daglige drift bør forsøgsvis i højere grad overlades til de indsatte selv.

Ad 13

Som anført under de almindelige bemærkninger finder forslagsstillerne det mest hensigtsmæssigt at oprette 2 små særligt sikrede fængsler med plads til i alt ca. 50 stærke indsatte.

Fængslerne skal anvendes til hensættelse straks efter dom af domfældte, der er dømt for en sådan kriminalitet, at det efter de øvrige oplysninger om de pågældende må befrygtes, at de under afsoningen vil udøve en negativ indflydelse på andre indsatte. Endvidere skal personer, der afsoner i andre lukkede eller åbne anstalter, kunne overflyttes til de særligt sikrede anstalter, såfremt der er bestemte grunde til at tro, at de pågældende udøver en stærk negativ indflydelse på medindsatte.

Som omtalt under de almindelige bemærkninger har en arbejdsgruppe under Direktoratet for Kriminalforsorgen i en rapport fra marts 1996 peget på nødvendigheden af, at visse indsatte med en negativt dominerende indflydelse hensættes i særlige afsoningssteder.

Problemerne med disse indsatte er så massive, at de nuværende muligheder som f.eks. anbringelse i straffecelle eller enrum slet ikke er tilstrækkelige.

Denne lille gruppe stærke fanger har så negativ en indflydelse på fængselsmiljøet, at det er helt nødvendigt, at disse fanger flyttes, for at resocialiseringsbestræbelserne for det store flertal af de indsatte kan leve op til deres formål.

Det fremgår af den omtalte rapport, at forholdene er stærkt problematiske i alle institutioner, og at problemerne udspringer af, at de mest dominerende indsatte bruger deres position til at udnytte andre afsonere til at forbedre egen position.

Der anvendes midler, som ikke har været brugt tidligere. Både indsatte og ansatte frygter for, at fremsatte trusler skal blive ført ud i livet.

Forholdene har medført, at andre indsatte ikke tør tage arbejde på bestemte arbejdspladser eller deltage i fritidsaktiviteter, lader sig udnytte økonomisk og socialt, presses til at være håndlangere, presses til at udeblive fra udgang eller til at undvige eller tvinges til at gå i frivilligt enrum.

Arbejdsgruppen frygter endvidere, at de stærke indsattes position kan skabe en sådan frygt hos de ansatte, at personalet bliver mere tilbageholdende med at skride ind over for denne gruppe indsatte. Samtidig kan det være svært for personalet at gennemføre disciplinærsager.

Forslagsstillerne finder, at oprettelsen af 2 nye, mindre fængsler på den mest effektive måde vil afskære de personer, der anbringes der, fra at udøve en negativ indflydelse på medindsatte.

Erfaringen viser, at den omstændighed, at stærke fanger befinder sig i samme bygning som andre indsatte, giver dem mulighed for at gøre deres negative indflydelse gældende.

Rapportens oplysninger blev bekræftet ved Retsudvalgets besøg i Vridsløse Statsfængsel i september 1996, i Nyborg Statsfængsel i januar 1998 og i Horsens Statsfængsel i august 1998.

Ad 14

Forslagsstillerne forestiller sig sanktionen anvendt over for personer, der er idømt kortvarige fængselsstraffe, og som må skønnes ikke at give disciplinære problemer eller have særlig brug for sociale hjælpeforanstaltninger under fængselsopholdet.

Der tænkes navnlig på frihedsstraffe for overtrædelse af særlovgivningen, herunder færdselsloven, samt f.eks. kortvarige fængselsstraffe på grund af vold i familien, hvor ægtefællen fortsat bor hos voldsmanden. Endelig kan en sådan sanktionsform være hensigtsmæssig over for unge voldsdomte, der er idømt kortvarige frihedsstraffe, og som er i færd med en uddannelse, der derfor ikke behøver at afbrydes.

Forslag om weekendfængsler var indeholdt i beslutningsforslag om indførelse af mulighed for at idømme kortere frihedsstraffe i form af weekendfængsel, som Venstre og Det Konservative Folkeparti fremsatte den 19. april 1994, jf. beslutningsforslag nr. B 95, folketingsåret 1993-94, Folketingets forhandlinger, spalte 9422 og 11443 og Till. A 8559.

Ad 15

Det er helt utilfredsstillende, at personer, der inden afsoningen ikke var narkomisbrugere, eller personer, der ønsker at blive afvænnet, ikke har bedre muligheder for at blive adskilt fra dem, der anvender og sælger narkotika.

Ophold på en kontraktfængselsafdeling indebærer, at den indsatte forpligter sig til at være stoffri og i behandling.

Det bør på alle mulige måder forsøges at motivere den enkelte indsatte til at ophøre med misbruget. Derfor bør forsøget med kontraktfængsler udvides.

Ad 16 og 17

Det er almindeligt kendt, at narkoen i fængslerne primært skaffes i forbindelse med besøg og under udgang.

Der foretages flere tusinde visitationer hvert år. Det siger sig selv, at færre udgange og besøg ville indskrænke behovet for visitationer væsentligt og frigøre ressourcer til mere effektiv kontrol.

Flere narkohunde og bedre teknik til afsløring af tilstedeværelsen af narko vil ligeledes forbedre mulighederne for at afsløre indsmuglingen af narko.

Ad 18

De indsatte bør i maksimalt omfang selv vedligeholde anstalterne og stå for den daglige drift og betjening.

Ad 19

Det virker meget u hensigtsmæssigt, at strafafsonere ved systematisk udnyttelse af reglerne om aktindsigt i sager om straffuldbyrdelse kan forhindre et fornuftigt samarbejde mellem politi og kriminalforsorg om en effektiv afsoning. Endvidere kan det befrygtes, at reglerne er med til at vanskeliggøre opklaringen af forseelser og forbrydelser i fængslerne, hvilket vil indebære en forringelse af fængselspersonalets og de svage fangers retssikkerhed, idet den negativt styrende gruppe har en position i forhold til deres medfanger, der gør det vanskeligt at få udsagn fra andre indsatte, der med rette frygter repressalier.

Spørgsmålet om aktindsigt i sager om straffuldbyrdelse er behandlet i handlingsplanen om organiseret kriminalitet, der blev afgivet af en arbejdsgruppe under Justitsministeriet i marts 1995.

I handlingsplanen foreslås det, at forvaltningslovens regler om aktindsigt begrænses i sager om fuldbyrdelse af straf. Forslagsstillerne er enige i denne indstilling og finder, at aktindsigten i den grad strider mod offentlige interesser, at der ikke kan være principielle indvendinger imod at indskrænke aktindsigten på dette punkt.

Ad 20

De kriminelle har for længe taget den moderne teknologi i brug. Dette gør retsplejelovens bestemmelser om politiets tvangsindgreb illusoriske.

Hvis politiet fortsat skal kunne efterforske forbrydelser og fængselspersonalet håndhæve forskrifterne for strafafsonere, må lovgivningen følge med.

De kriminelle, herunder strafafsonere i fængslerne, har for længe opdaget, at det er vanskeligt og omkostningskrævende for politiet at aflytte mobiltelefoner, der i vidt omfang indsmugles i fængslerne.

Man kan forestille sig, at strafafsonere vil indsmugle lommecomputere med adgang til Internet. Over Internet vil de kriminelle frit kunne korrespondere med omverdenen. På den måde bliver f.eks. adgang til brevcensur gjort aldeles illusorisk.

Derfor bør retsplejeloven ændres.

Skriftlig fremsættelse

Birthe Rønn Hornbech (V):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en mere effektiv afsoning i fængsler og arresthuse og oprettelse af fængsler for stærke fanger.

(Beslutningsforslag nr. B 11).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.